OBSERVATIEFICHE

Leerlinggedrag

Deze observatiefiche ondersteunt jou als onderwijsprofessional bij het gericht en zorgvuldig observeren van het leerproces van een leerling. Een gerichte observatie kan een vervolgstap zijn wanneer uit een klasbrede analyse blijkt dat één of enkele leerlingen opvallen en je beter wil begrijpen waar het leren goed loopt of stokt. De fiche helpt om observeerbaar gedrag systematisch in kaart te brengen, met aandacht voor de context, frequentie en mogelijke triggers. Wanneer meerdere leerlingen een gelijkaardig patroon vertonen, kan je de fiche voor meerdere leerlingen afzonderlijk gebruiken. Zo helpt de observatie om gericht bijkomende informatie te verzamelen en onderbouwde keuzes te maken in de klas- en zorgpraktijk.

Opgelet: Deze observatiefiche is een hulpmiddel om het leerproces beter te begrijpen, geen beoordelings- of verantwoordingsinstrument. Wat je noteert, zijn observaties en eerste interpretaties die steeds voorlopig blijven: ze worden beschouwd als hypotheses die pas betekenis krijgen wanneer ze worden getoetst aan bijkomende data, zoals andere observaties, leerlingwerk of gesprekken.

Naam leerling	
Klas	
Observator	
Datum/periode	
Aanleiding voor observatie	bv. signalen uit klasdata, eerdere observaties, terugkerende moeilijkheden …

1. Focus van de observatie

Formuleer vooraf wat je precies wil observeren: wat is het concreet doel van de observatie? Beperk je tot één of twee duidelijk afgebakende gedragingen (bv. taakinitiatie, doorzettingsvermogen, omgaan met instructie, zelfregulatie …)

OBSERVATIEFICHE

Leerlinggedrag

2. Beschrijving van het observeerbare gedrag

Beschrijf wat je ziet of hoort, zonder te interpreteren of een verklaring te geven.

Wat doet de leerling? (observeerbaar gedrag)	
Wat doet de leerling niet?	
In welke omstandigheden stelt het gedrag zich? (context van het gedrag)	bv. klassikale instructie, begeleid oefenen, zelfstandig werk, groepswerk, overgangsmomenten, evaluatiemoment …
Hoe vaak treedt het gedrag op binnen de geobserveerde periode? (frequentie van het gedrag)	bv. éénmalig, af en toe, regelmatig, bijna altijd
Wat lijkt het gedrag uit te lokken? (mogelijke triggers)	bv. onduidelijke instructie, te grote of complexe taak, tijd- of prestatiedruk, overgang tussen activiteiten, samenwerking, onvoldoende voorkennis …)

OBSERVATIEFICHE

Leerlinggedrag

3. Wat doet de leerling wél?

Welke vaardigheden, strategieën of momenten van succes zie je?

4. Eerste interpretatie (voorzichtig en voorlopig)

Welke mogelijke verklaringen komen naar voren op basis van deze observatie?

- Begripsprobleem
- Procedurefout
- Automatisatieprobleem
- Moeite met zelfregulerend leren (starten, plannen, voltooien …)
- Contextgebonden moeilijkheid
- Nog te verkennen
- Andere:

Toelichting

OBSERVATIEFICHE

Leerlinggedrag

5. Koppeling aan handelen binnen het zorgcontinuüm

Wat betekent deze oberservatie voor het vervolg?

Binnen de brede basiszorg (BBZ)

- Differentiatie
  - Inhoud
  - Werkvorm
  - Instructie
  - Evaluatie
  - Tempo
  - Hulpmiddelen (schema's, stappenplan, kaarten …)
  - …

- Remediëren
  - Herinstructie
  - Pre-teaching
  - Herhaling en oefenmomenten
  - Extra feedback en begeleiding
  - …

- Extra observatie of dataverzameling
- Nog geen actie: verdere analyse nodig
- Ander:

Binnen de verhoogde zorg (VZ)

- Ondersteuning van de zorgleerkracht binnen de klas
- Extra observatie of dataverzameling
- Nog geen actie: verdere analyse
- Ander:

6. Vervolgactie

Wanneer en hoe volgt deze observatie een volgende stap?

Volgende observatie op	
Wat wil ik dan specifiek opvolgen?	

Dit ondersteunend materiaal werd ontwikkeld door Decabooter, I., Pas, M., Warmoes, A., Struyven, K., Consuegra, E., Willegems, V. & Faddar, J. (2026) op basis van volgende publicatie: Decabooter, I., Warmoes, A., Pas, M., Struyven, K., Consuegra, E., Willegems, V., & Faddar, J. (2026). *Leidraad Data-ondersteund werken binnen de brede basiszorg en verhoogde zorg*. Leerpunt.